

Melkveehouderij in Rwanda

Holstein- en jerseykruisingen tillen productie naar hoger niveau

Ankolékoelien in Oost-Rwanda: niet meer dan 2 kg melk per dag

Hoe ontwikkelt zich de veeverbetering in Rwanda? Op verzoek van Agriterra brachten Henk Jansen, tot voor kort dierenarts bij CRV, en Jos Buiting, manager communicatie- en verenigingszaken bij CRV, een bezoek aan Rwanda. Het door genocide geteisterde land krabbelt op.

Rwanda roept bij veel mensen geen positief beeld op. De genocide van 1994 is daar de reden voor. In ongeveer honderd dagen vonden ruim 800.000 mensen de dood, nadat de spanningen tussen de Hutu's en de Tutsi's in korte tijd waren geëscaleerd. De schokkende beelden gingen de wereld over en bleven

lang hangen. Sindsdien is er veel veranderd. Het Front Patriotique Rwandais (FPR), de partij die de genocide beëindigde, zorgde voor stabiliteit in het land. De FPR is sindsdien aan de macht. Er is een streep gezet onder het bloedige verleden. Zo is met alle partijen afgesproken dat de termen Hutu en Tutsi niet langer ge-

bruikt mogen worden. 'We zijn allemaal Rwandezes die de last van het verleden met zich meedragen, maar ook gezamenlijk moeten bouwen aan de ontwikkeling van het land', is het motto van de Rwandezes.

Een koe per gezin

Rwanda behoort tot de armste landen in de wereld. Het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking bedraagt minder dan 200 euro per jaar, dat is ongeveer 50 eurocent per dag. Negentig procent van de bevolking werkt op het land. Een gezin heeft gemiddeld de beschikking over 0,7 hectare grond. Van grootschalige melkveehouderij kan daarom ook geen

Agriterra en CRV

Agriterra is de Nederlandse organisatie voor agrarische ontwikkelingssamenwerking en is opgericht door de ledenorganisaties van het platteland (LTO). Het in Arnhem gevestigde Agriterra, dat ruim twintig medewerkers telt, steunt boerenorganisaties en coöperaties in ontwikkelingslanden.

Begin 2007 benaderde Agriterra CRV met de vraag of CRV bereid was om wereldwijd een of twee projecten op coöperatieve basis te ondersteunen. Omdat CRV duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen hoog in het vaandel heeft, was de keuze snel gemaakt. CRV gaat samen met Agriterra een project starten in Rwanda en mogelijk ook in India. CRV streeft daarbij géén commerciële doelen na, maar stelt haar kennis en kunde gratis ter beschikking aan het project.

De keuze voor Rwanda is weloverwogen. Agriterra is daar al enige jaren aanwezig, er heerst een stabiel politiek klimaat en er is een schrijnend tekort aan dierlijk eiwit. De gemiddelde levensverwachting in Rwanda is slechts 46 jaar. Er heerst geen acute hongersnood, maar er is wel een groot tekort aan eiwit en energie in de voeding. Een goed functionerende rundveehouderij is daarom van levensbelang.

sprake zijn. De regering heeft een actief beleid dat elk gezin over één koe zou moeten beschikken: 'one family, one cow' is de aanpak om armoede te bestrijden. Met dit beleid zou de consumptie van 13 liter melk en 5 kg vlees per persoon per jaar moeten groeien naar de doelstellingen van de voedsel- en landbouworganisatie FAO: 220 liter melk en 50 kg vlees per persoon per jaar.

Lokale rassen

Tijdens de genocide in 1994 zijn veel dieren geslacht en is de veestapel fors gekrompen. Vanaf het jaar 2000 nam het

aantal runderen weer toe: van 750.000 naar ruim 1 miljoen in 2005.

De totale veestapel bestaat voor 1 procent (12.000 dieren) uit geïmporteerde dieren, voor 13 procent uit kruisingen (lokale rassen gekruist met holstein of jersey) en voor 86 procent uit lokale rassen, meest ankolé. Door de goede prestaties van de holsteins en jerseys zien zowel veehouders als hun coöperaties het nut van veeverbetering.

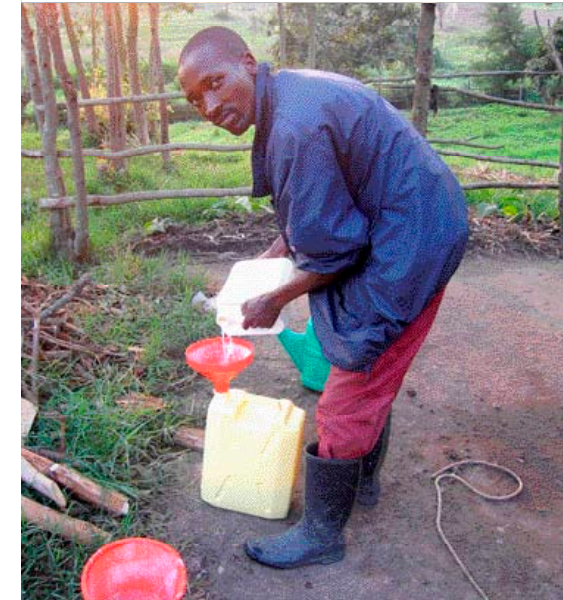
Een ankolémelkkoe geeft ongeveer 2 liter melk per dag. Naast het zogen van het kalf blijft er dan nauwelijks melk over voor humane consumptie. Een 50% ankolé x 50% holstein geeft ongeveer 12 liter melk per dag. Gerekend met één liter voor het kalf en één liter voor het gezin, blijft er 10 liter over voor de verkoop. Bij een melkprijs van ongeveer 25 eurocent per liter geeft dat € 2,50 aan inkomsten per dag.

De boeren in Rwanda zijn goed georganiseerd. Coöperaties van boeren tellen vaak tienduizenden leden. Van die leden is naar schatting dertig procent geïnteresseerd om te starten met melkvee. De economie groeit met vijf à zes procent per jaar en er is een groeiende vraag naar zuivelproducten.

Omdat Rwanda op 1000 meter hoogte ligt, is het klimaat stabiel. Het hele jaar ligt de temperatuur tussen 20 en 30°C en er valt voldoende regen om de meeste gewassen tweemaal per jaar te oogsten. De voeding van het (melk)vee is dan ook redelijk goed en de meeste dieren zijn in een goede conditie.

Ki maakt opgang

Naast natuurlijke dekking wordt ook aan ki een grote rol toegedicht voor het inkruisen van het ankoléras met het holstein- en jerseyras. Hiervoor wordt geïmporteerd sperma uit diverse landen gebruikt. Zo heeft het eiland Jersey recent 50.000 doses gedoneerd. Daarnaast is het de bedoeling binnenkort te beginnen met de productie van sperma van geïmporteerde holstein- en jerseytiers uit Zuid-Afrika om het land minder af-

Boven: iedere familie een koe
Midden: meer melk is nodig
Onder: koeienstalling in Rwanda

hankelijk te maken van het buitenland. De in 2005 gedeeltelijk geprivatiseerde ki-dienst heeft in de afgelopen jaren 25.000 dieren geïnsemineerd. Helaas laat het drachtigheidspercentage met dertig tot veertig procent nog te wensen over. Dat komt door een slecht ontwikkelde infrastructuur. Verder speelt de nog beperkte ervaring van de inseminatoren een rol.

Voor CRV ligt daar een schone taak om haar kennis en kunde op het gebied van ki-techniek en voortplanting over te brengen om daarmee de veeverbetering in Rwanda een impuls te geven.

Jos Buiting, Henk Jansen